

JEDNÁNÍ K DIGITÁLNÍMU RESTAUROVÁNÍ AUDIOVIZUÁLNÍCH DĚL VE SPRÁVĚ STÁTU

6. 2. 2018, sídlo Ministerstva kultury

Přítomni:

Ministr kultury	- Ilja Šmíd
Náměstkyně ministra kultury	- Kateřina Kalistová
Zástupkyně OMA	- Lenka Holubová Mikolášová
Ředitel NFA	- Michal Bregant
Předseda STAN	- Petr Gazdík
Děkan FAMU	- Zděnek Holý
Vedoucí katedry kamery FAMU	- Jaroslav Brabec
Člen Rady SFKMG	- Richard Němec
Ředitelka SFKMG	- Helena Bezděk Fraňková
Kameraman/ řešitel NAKI	- Jaromír Šofr
Kameraman/ řešitel NAKI	- Marek Jícha
Zástupkyně OOA-S	- Eva Štěpánková, Lucie Tycová Rambousková

Ministr kultury přivítal přítomné a vyzval je ke vstřícné a konstruktivní diskuzi.

Petr Gazdík poděkoval ministrovi za uspořádání schůzky, která by měla vést ke konsenzuálnímu řešení otázky digitálního restaurování českého filmového dědictví, které je v souladu s autorským zákonem ve správě státu, a to především ke kvalitním a zároveň úsporným výsledkům.

Jaromír Šofr zrekapituloval vlastní důvody vzniku metodiky DRA, přičemž zdůraznil význam digitálního restaurování filmů z hlediska jejich uchování pro budoucí generace a nutnost účasti autorů a jiných filmových odborníků. Vyjádřil názor, že metoda DRA je jedinou kvalitní a použitelnou metodou, o existenci jiných metodik neví, často však podle něj dochází k nekvalitnímu, neodbornému restaurování.

Poznámka zapisovatele:

Smysl digitálního restaurování není v uchování dědictví, ale v jeho zpřístupňování současnými distribučními cestami. Dlouhodobému uchování filmového dědictví slouží primárně péče o původní filmové materiály, které budou vždy sloužit jako výchozí nosič pro každou novou formu zpřístupňování i v budoucích technologiích. Další metodiky digitálního restaurování mají NFA a SFKMG.

Marek Jícha doplnil, že výsledkem výzkumného projektu NAKI je 7 certifikovaných metodik ověřených na 7 filmech s vynikajícími výsledky, na jejichž základě lze získat nový originální zdroj filmu (skenováním negativu vznikne digitální kopie).

Když bude využita metoda DRA, nebude už nikdy zapotřebí investovat do restaurování. O využití metodiky DRA projevila zájem ČT.

Poznámka zapisovatele:

- Originál je vždy jen jeden, pochybujeme, že lze vytvořit nový, byť digitální. Principiálně se jedná stále o totéž dílo, jen v digitální podobě. Proto je originál stále týž: původní filmový materiál.
- Představa, že pokud se bude používat DRA, již nikdy nebude potřeba investovat do restaurování, je rovněž lichá, protože technologie zpřístupňování se vyvíjejí velice rychle a např. digitalizace stará osm let se dnes musí dělat znovu kvůli novým způsobům uvádění filmů v kinech a TV. Lze očekávat stále rychlejší vývoj techniky prezentace a zpřístupňování, proto je neúčelné digitalizovat „na sklad“.

Ministr kultury reagoval dotazy, zda je DRA skutečně jedinou odbornou metodikou a zda by bylo možné využívání metod kombinovat. Cílem by nemělo být jen uchování děl, ale i jejich zpřístupnění. Dále vyjádřil pochybnost, zda je DRA skutečně použitelná pro potřeby ČT.

Michal Bregant konstatoval, že NFA Metodika digitalizace audiovizuálních děl (2014) je dostupná na www.nfa.cz a stejně tak Koncepce digitalizace, digitálního restaurování a digitální archivace v NFA v letech 2014–2020. Oba dokumenty jsou psány tak, aby byly použitelné v praxi, a oba jsou aktualizovány podle nových zkušeností vlastních i zahraničních.

Helena Fraňková shrnula historický vývoj a souvislosti problematiky digitálního restaurování a NAKI od roku 2011. Uvedla, že vedle DRA existuje zkušenost s digitálním restaurováním na 24 filmech ve správě státu, vedle projektu NFA financovaného z tzv. Norských fondů (realizovaného dříve, než byly výstupy DRA), byly úspěšně digitalizovány další filmy (např. Černý Petr).

Na další projekty však v tuto chvíli nejsou finanční prostředky, z uvedeného tedy plyne nutnost zajistit finanční prostředky na digitální restaurování, protože:

- a) NFA bude na vlastním zařízení pouze digitalizovat (HD, 2K) a skenovat pro náročnější projekty restaurování ty archivní materiály, které jsou v NFA uloženy. Nebude mít ale prostředky na samotné restaurování – tento mimořádně nákladný proces bude muset být nadále outsourcován prostřednictvím veřejných zakázek. Digitalizace v NFA je hlavně šetrnější k archiváliím. NFA postupně buduje vlastní datové úložiště, je však třeba počítat s rostoucími finančními náklady na dlouhodobé uchování digitálních dat: trvalá péče o digitální data je stejně nutná jako trvalá péče o filmové materiály, nicméně je však mnohem nákladnější.
- b) SFKMG nemá použitelné finanční prostředky:
 - Dotační prostředky nelze použít na zhodnocení majetku státu prostřednictvím dotace, neboť by to bylo definováno jako obcházení zákona o zadávání veřejných zakázek. Nelze udělit 100% dotaci, kdy by na financování digitalizace majetku státu musel vlastním vkladem participovat i subjekt příjemce dotace, což nedává smysl.
 - Dotace na filmové pobídky je účelově určena pouze na pobídky.
 - Provozní prostředky na chod Kanceláře SFKMG jsou v omezené výši a kryjí standardní chod Kanceláře včetně veškeré propagace a prezentace české kinematografie a filmového průmyslu, platy a příslušenství zaměstnanců, Rady a Komise atd.
- c) Stanovisko a kompetence Rady k digitálnímu restaurování
 - Rada nemá mandát k určování výdajů na provoz Kanceláře.
 - Rada nemá mandát k zadávání veřejných zakázek, které jsou v rámci hospodaření odpovědností ředitele.
 - Rada není nadřízený orgán ředitele, který by ředitele úkoloval ve věcech provozu, a tedy i zadávání veřejných zakázek.
- d) MK navýší příspěvek na provoz NFA, který NFA použije na zadání veřejné zakázky podle dosavadní praxe, samozřejmě za účasti autorů.

Problémem použití metodiky DRA je skutečnost, že každá certifikovaná metodika musí být dodržována slovo od slova, což sami kameramani neplní, použitelné je pouze vzorkování.

Také je třeba se zamyslet nad tím, zda je nutné digitálně restaurovat všech 200 filmů (dnes cca zbývajících 170), když český trh pojme maximálně 6 filmů ročně, světový 2 až 3 další, údržba dig. rest. filmů je finančně náročná, restaurování pro uložení bez možnosti dalšího využití je navíc nevhodné, neefektivní a neúčelné, přičemž náklady na restaurování a náklady na prodej filmů nejsou pokryty výnosem z prodeje.

Helena Fraňková dále zmínila problém zadávání veřejných zakázek ve vztahu k legislativě, kdy sice nově lze upřednostnit kvalitativní kritéria před nejnižší cenou, ovšem NKÚ stále v rámci své kontrolní činnosti upřednostňuje kritérium nejnižší ceny a nikoli kvalitativní kritéria.

Kvalitativní kritéria stanovená v DRA metodice jsou na výstupu, nikoli na vstupu, tedy jsou nepoužitelná pro zadávací dokumentaci veřejných zakázek.

Z uvedeného vyplývá nutnost zpracovat udržitelnou strategii na základě relevantních zjištění, disponibilních finančních prostředků a stávající situace.

Výstupem NAKI je 7 metodik, které jsou ve svých technických částech použitelné na část filmů, problém je s DRA, která všemi metodikami postupuje.

Je nutno postupovat konstruktivně a napanikařit, že v jiných členských státech jsou na tom lépe. Sice se má restaurovat národní kulturní dědictví pro další generace, ale je nutné postupovat v tomto komplexně, tedy i ve smyslu absorpční kapacity trhu (domácího a světového), nákladů na infrastrukturu a udržitelnost dat. Základem je ale především zpřístupňování dědictví a pak je třeba brát v úvahu i kvalitu rozlišení jednotlivých typů zpřístupňování (TV, VOD, BlueRay/DVD).

Lucie Tycová Rambousková uvedla, že někteří autoři se cítí být obcházeni, když nejsou k digitálnímu restaurování přizváni. Nabízí, že by OOA-S mohla vytvořit komunikační platformu, která by přispěla k řešení situace z pohledu autorů.

Helena Fraňková oponuje, žijící autoři se dig. restaurování účastní, viz nové projekty Intimní osvětlení, Báječní muži s klikou a Na samotě u lesa. Jejich účast byla problematická pouze při realizaci projektu z Norských fondů v Budapešti. Všechny následující filmy byly restaurovány za účasti jejich autorů nebo dalších odborníků a nadále to tak i bude, neboť i pro restaurátory je komunikace s konkrétním autorem při restaurování jeho filmu užitečná. Jejich přítomnost u digitálního restaurování je i stvrzena v závěrečných titulcích restaurované verze filmu.

Jaromír Šofr konstatoval, že: „u Menzelových filmů byla expertní skupina 3 kameramanů, ty jsou důležitější než autor, o toho tolik nejde, pak vznikne digitální mumie, v partě 3 lidí posoudíme, co nám ještě nabízí naskenovaný negativ, a přichází velké překvapení a vystoupí z toho živý film“.

Poznámka zapisovatele:

Tímto tvrzením JŠ potvrdil jeden z problémů Metodiky DRA, a sice že ani tak moc řešitelům nejde o přítomnost autorů u digitálního restaurování jejich filmů, jako o přítomnost řešitelů projektu NAKI u každého restaurování.

Michal Bregant uvedl, že NFA dnes disponuje rozsáhlou zkušeností s digitalizací.

Schvalovací proces projektu Norských fondů trval příliš dlouho a 14 filmů muselo být restaurováno během roku a půl, což vedlo k určitým chybám. NFA zve autory, jsou-li k dispozici, nejen k dig. restaurování, ale je-li to možné, tak i k prosté digitalizaci (přepisy do HD), čímž umožňuje autorům spolupráci.

NFA disponuje dokumentací z výběrového řízení na dig. rest. dalších filmů (Černý Petr, Démanty noci a další) a metodika NFA je od roku 2014 zveřejněna na webu. Rovněž zmínil náročnou monetizaci filmů a úsilí, které je třeba vynaložit, aby filmy byly uvedeny na prestižních festivalech v Cannes či Benátkách. Měli bychom brát vážně jak tržní, tak technologický aspekt digitalizace a restaurování: filmy digitálně restaurované (náklady cca 1 mil Kč) se neprodávají za vyšší ceny než filmy převedené do HD (vysoké rozlišení) nebo 2K (náklady v nízkých desítkách tisíc Kč); technologie se vyvíjí rychle a stávající způsob skenování nebude z hlediska další technologie zpřístupňování použitelný. I ve světě se některé filmy digitalizují po cca pěti letech znovu – ale to jsou komerční účely.

NFA musí postupovat jako dobrý hospodář, není účelné digitalizovat „na sklad“, když pro digitalizované filmy není odbytiště. Péče o data z digitalizovaných filmů je velice nákladná. NFA musí garantovat dlouhodobou dostupnost těchto dat stejně, jako garantuje dostupnost filmových materiálů. NFA podporuje použití metody vzorkování, díky níž by vznikl určitý thesaurus, sloužící k dalšímu využití, a je schopen uchování vzorků a patřičné dokumentace zajistit. NFA by mohl poskytnout skeny vybraných scén, následné operace by mohly probíhat v laboratoři CAP FAMU.

Zdeněk Holý souhlasí, že metoda vzorkování umožní uchování know how žijících autorů a zefektivní využití dosavadních investic státu. FAMU disponuje laboratoří CPA pořízenou z prostředků výzkumného projektu NAKI, kde lze vzorkování provádět.

Jaroslav Brabec potvrzuje, že vzorkováním lze kvalitu restaurování ověřit. Některé metodiky DRA však dle jeho názoru použitelné nejsou (Jiří Menzel netrval na tom, aby byly jeho filmy restaurovány metodou DRA).

Ministr kultury konstatoval, že je vidět pozitivní shoda, a že tedy bude pravděpodobně jeho úkolem získat finanční prostředky na digitální restaurování, nebo alespoň na vzorkování filmů za účasti žijících autorů.

Jaroslav Brabec (vedoucí laboratoře CAP) konstatoval, že lze vzorkování využít při zadávání i přejímání zakázky, přičemž návrh postupu předložil v materiálu „Praktické využití výsledků výzkumu NAKI s potenciálním zapojením laboratoře CPA ve Studiu FAMU pro zadávání zakázek SFK k digitalizaci filmů z fondu NFA“, který je přílohou tohoto zápisu.

Jaromír Šofr konstatoval, že je ale nespravedlivé, že z dohody evidentně vyplývá, že hlavní řešitel NAKI pan Jícha je z celého procesu digitálního restaurování vyjmut a že mu byl sebrán i počítač.

Jaroslav Brabec konstatoval, že to jsou personální otázky FAMU a to na jednání o strategii digitálního restaurování nepatří.

Závěr:

Zúčastnění se shodli na

- Potřebě zpracovat udržitelnou strategii na základě relevantních zjištění, disponibilních finančních prostředků a stávající situace.
- Použití metody vzorkování s tím, že nejdříve je třeba přistoupit ke vzorkování filmů žijících autorů. Pokud by mělo dojít i na digitální restaurování, je třeba brát ohled na možné obchodní využití takových filmů.
- MK ověří u odboru veřejných zakázek MK, zda je možné zakázku na vzorkování zadat napřímo FAMU (NFA prozkoumá možnosti vzorkování na FAMU z hlediska nakládání s archiváliemi).
- Další schůzka zástupců MK, FAMU, SFKMG a NFA se uskuteční 26. 2. 2018 od 12 hod. v sídle MK.